

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/246765,Ryszard-Sodel-Prowokacja-gliwicka-Od-wojny-w-eterze-do-wojny-swiatowej.html>

31.08.2026, 12:00

Ryszard Sodel: Prowokacja gliwicka. Od wojny w eterze do wojny światowej

31 sierpnia 1939 r. doszło do prowokacji gliwickiej – akcji dywersyjnej zaplanowanej i przeprowadzonej przez Służbę Bezpieczeństwa SS (SD). Jej celem było zdyskredytowanie strony polskiej w oczach opinii międzynarodowej oraz usprawiedliwienie działań militarnych III Rzeszy podjętych przeciwko Polsce 1 września 1939 r.

[Gestapo Niemcy Wrzesień 1939](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

31.08

Budynki radiostacji gliwickiej przy Tarnowitzer Landstrasse (ob. ul. Tarnogórska), fotografia wykonana przed 1 IX 1939 r. (fot. z zasobu IPN)

W okresie międzywojennym Gliwice (Gleiwitz), jako miasto przygraniczne, były terenem walki politycznej, gospodarczej, wywiadowczej i propagandowej pomiędzy II Rzeczpospolitą i Niemcami.

Wojna na nadajniki

Jednym z narzędzi wojny propagandowej było radio, które obie strony wykorzystywały do przedstawiania swoich racji i własnego punktu widzenia na sprawy polityczne, gospodarcze, kulturowe i narodowe na terenie Górnego Śląska.

Pod koniec 1925 r. w Gliwicach rozpoczęła nadawanie niemiecka radiostacja, która swym zasięgiem obejmowała tereny polskiej części Górnego Śląska, a jej audycje były skierowane do osób dwujęzycznych posługujących się językiem polskim i niemieckim.

W 1927 r. natomiast w Katowicach rozpoczęła pracę stacja nadawcza Polskiego Radia, dysponująca silniejszym nadajnikiem, której audycje były skierowane do mieszkańców polskiej i niemieckiej części Górnego Śląska. W odpowiedzi na działanie strony polskiej Niemcy zamontowali silniejszy nadajnik radiowy, który nadawał mocniejszy sygnał. Tym samym na falach radiowych rozpoczęła się prawdziwa „wojna w eterze”.

Cel – Gliwice

Gliwice jako miasto graniczne, położone strategicznie, odgrywały ważną rolę w planach wojennych III Rzeszy pod względem wywiadowczym i wojskowym. W kwietniu 1939 r. do miasta przeniesiono z Opola placówkę Abwehry, która zaczęła prowadzić działania o charakterze szpiegowskim i sabotażowym.

Oprócz Abwehry swoje działania prowadziło również *Sicherheitsdienst* (SD). W ramach wojskowych przygotowań do wojny w sierpniu 1939 r. do Gliwic skierowano 239. Dywizję Piechoty, a celem wzmocnienia obsady granicy – 68. Pułk Straży Granicznej.

Oprócz przygotowań militarnych, w sierpniu 1939 r. władze III Rzeszy podjęły działania o charakterze dywersyjnym. Osobami, które odpowiadały za przygotowanie takich planów byli: *Reichsführer* SS i szef policji niemieckiej Heinrich Himmler, szef Gestapo Heinrich Müller i Reinhard Heydrich, szef SD. To z ich inicjatywy doszło do rzekomego polskiego napadu na niemiecką radiostację w Gliwicach, znanego jako „prowokacja gliwicka”.

Wykonanie tej akcji dywersyjnej Reinhard Heydrich powierzył swojemu podwładnemu *Sturmbannführerowi* Alfredowi Naujocksowi. Przygotowując się do działań, Naujocks zebrał grupę sześciu ludzi, wśród których był technik radiowy i osoba mówiąca po polsku.

[Czytaj artykuł *Prowokacja gliwicka. Od wojny w eterze do wojny światowej* na portalu *przystanekhistoria.pl*](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Gestapo, Niemcy, Wrzesień 1939, Zbrodnie niemieckie

Artykuł